

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. Владимир Александров Игнатов - Университет по архитектура, строителство и геодезия.

На дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”, професионално направление 8.2. „Изобразително изкуство”. Научна специалност „Изкуствознание и изобразително изкуство”.

Автор: Мартин Филипов Трифонов, докторант в свободна форма на обучение

Тема: „Биоморфизмът като характеристика на формата. Проблеми при пластичния изказ в скулптурата на Боян Райнов”

Научен ръководител: доц. Валентин Величков Савчев – НБУ, Департамент „Изящни изкуства”

Общо описание на представените материали

Представяне на процедурата и опис на получените за рецензиране материали. Със заповед 3-РК-248 от 29.07.2021г. съм определен за член на научното жури – рецензент за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Биоморфизмът като характеристика на формата. Проблеми при пластичния изказ в скулптурата на Боян Райнов ” за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 8.2. „Изобразително изкуство”. Автор на дисертационния труд е Мартин Филипов Трифонов, докторант в свободна форма на обучение към НБУ, Департамент „Изящни изкуства” с научен ръководител доц. Валентин Величков Савчев от НБУ, Департамент „Изящни изкуства”.

Представеният от Мартин Трифонов комплект материали на хартиен носител е в съответствие с правилника за развитие на академичния състав на НБУ и включва следните документи:

- Автобиография в европейски формат
- Нотариално заварено копие от диплома за висше образование
- Заповед за зачисляване в докторантура
- Заповед за провеждане на изпити в индивидуален план и съответни протоколи за издържани изпити
- Решение на факултетния съвет на Магистърски факултет, свързан с докладване на готовност за откриване на процедурата и с окончателно обсъждане на завършения дисертационен труд
- Заповед на ректора за отчисляване с право на защита
- Дисертационен труд
- Автореферат
- Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи

Докторантът е представил всички видове необходими документи – коректно съставени и легитимни.

Кратки биографични данни за докторанта

Мартин Трифонов работи като асистент в катедра „Рисуване и моделиране” на УАСГ.

1991 – роден в град София

2013 – дипломира се в НХА „Николай Павлович”, София, специалност скулптура (в класа на Валентин Господинов)

2015 – защитава магистърската си степен в НХА „Николай Павлович“, София, специалност скулптура (при проф. Емил Попов)

Следва активна творческа практика. Участва в многобройни групови изложби. Зад гърба си има и една самостоятелна изложба, както и реализация на бюст-паметник на Георги С. Раковски в град Тулча, Румъния.

От 2016 – Съюз на българските художници

От 2015 до 2019 - преподава рисуване в НГПИ „Св. Лука“

От 2019 – преподавателска дейност в катедра „Рисуване и моделиране” в архитектурния факултет на УАСГ – София

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Последователен, притежаващ необходимия диапазон от знания, преподавател по рисуване с установена професионална подготовка и активна творческа дейност за не голям период след завършване на образованието си. Тези дадености, притежания на Мартин Трифонов, са предпоставка и отговор за изявилия интерес към проблематика, обхващаща модели от широк културен порядък, свързани с понятия като „личност - културна среда - формален език” (тяхната взаимна обвързаност), които исторически и географски променят своя еволюционен курс, и зависимост помежду им. В този смисъл изследователската дейност на докторанта, почиваща върху значим обем от знания, обогатява образа на нейния обект, представяйки ни специфичен поглед върху него, а това е гарант за актуалност на труда и целесъобразност на поставените цели и задачи.

Познаване на проблема

Кандидатът е проучил достатъчно литературни източници и голям брой примери. Осведомеността му е достатъчна и покрива целите и спецификата на дисертацията. Още по време на образованието и после в изследователската си дейност, кандидатът е придобил информация по темата, която не е възможна за включване в една литературна справка. Описаните източници са авторитетни по проблематиката на труда и достатъчни за формирането на научни заключения. Познава състоянието на поставения проблем по света и ползва уместно литературния материал, създавайки връзки между него(в ролята на предмет на изследването) и самия изследван обект. Осмисляйки го, умело го използва за аргументирано поднасяне на своята теза.

Методика на изследването

Чрез анализ и синтез съпоставя художествени явления, отчитайки техния времеви контекст. Дава отговор на поставената цел и задачи на дисертационния труд. Познава в дълбочина състоянието на проблема и оценява литературния материал. Демонстрира осведоменост, цитирайки авторитетни източници по

проблематиката на труда. Те са достатъчни и дават обща и специализирана основа в кръга въпроси, изследвани от докторанта.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Трудът „Биоморфизмът като характеристика на формата. Проблеми при пластичния изказ в скулптурата на Боян Райнов” съдържа текст, снимков материал от чуждестранни и български автори. Дисертацията се състои от увод, три глави и заключение. Към нея има приложение с примери и библиографска справка. Съдържанието и обемът на труда са напълно достатъчни за да утвърдят изследователските качества на автора. Системно-структурният подход на докторанта, резултат от осмислен опит във всеотдайната му преподавателска дейност, утвърждава защитената теза и полезния ефект от работата. От това следва резултатност и принос на изследването.

Увод

Уводът и съдържащите се в него факти и разсъждения са коректно и убедително съставени и добре въвеждат в особеностите на разработката. Чрез инструментариума на анализа и синтеза, насочвайки нашето внимание към рационално построена структура на текст от взаимно свързани факти, определя равнище и насоки на интереси. Разглежда художествените факти от гледна точка на културата, като комплект от споделени ценности, цели, поведения и практики.

От това следва, че:

- Тя е средоточие на обмена между индивида, заобикалящата го културна среда и средата, от която той произхожда.
- Изкуството е едно от най-ефективните форми на социално самопознание и показва копнеж за диалог, дори и в неблагоприятна, за искреното му протичане, среда или така наречената висока култура.
- Различните проявления на духа се разглеждат в рамките на определено историческо време.
- Документалният интерес към разгледания автор Боян Райнов, към неговото художествено наследство и пластичен монолог, е ценност, припомняща събития, необходими за установяване на настоящето. Знанията, които притежава Мартин Трифонов, демонстрират детерминирано обвързване на всички пластове на дисертационния труд, като ползва в дълбочина избраната методология. Оценката на достоверността на материалите, върху които се градят приносите на дисертационния труд, е висока.

Първа глава

С теоретичен анализ на казаното в литературата(предимно от чужди автори) и примерите от различни практики докторантът поднася важен материал за принципи изводи за закономерности, тенденции и собствени открития по проблемите на изследването. Постигнатото е убедително и определено приносно във всичките аспекти. Още в началото на труда, Мартин Трифонов посочва гледната точка, от която ще бъде разгледан главният обект в изследването му.

Посочва исторически предпоставки за формирането ѝ. Поднася следните аргументирани определения:

- „Обектът от миналото се разглежда като такъв в неговата точно определена отдалеченост.” – историческа детерминираност.

Формирането на абстрактното мислене е процес на развитие и усложняване на познавателната дейност. Основните му закони са характерни за антропогенеза(човешкото развитие).

- Проявлението на органична, но абстрактна по своята същност, форма не е самоцел в практиката на художниците от модерната епоха, а следствие на контекст и човешки опит.

В началото на ХХ век сложни исторически сътресения формират несъответствия между душевност и света на конвенциите. Разрив между абстракцията – морал и конкретността – реален свят.

Нестабилността на целостта определя нарастващото значение на индивидуалността.

Това най-общо състояние на епохата, формира и ментална нагласа, която Мартин Трифонов вещо, с информираност, анализира. Причините обвързва с мрежа от условия, водоци до определени съществени внушения.

Природата е модел, мярка, ментор. Принадлежността към нея дава смисъл, смисъл, устойчивост. Изгубване на човешката идентичност е изгубване на истинското ѝ място в Природата.

От което следва (убедително поднесено и осмислено), че:

Биоморфният пластичен език е формален белег – критична реакция срещу фетишизирането на машината (неестественото, неорганичното).

И още:

Феноменологично дисертантът не работи с определени дадености, а обяснява тяхното функциониране.

Биоформизмът е основен вид познание – да бъдеш по естествен начин това, което си (част от природата). Тоест реалността, като онтогичен проблем, не е реалността, взета сама по себе си, а е съзнанието за реалност. И тялото, и съзнанието, и съществуващото са вградени в света, и светът се явява чрез тях.

В основата на творчеството (познанието) се явява интуицията – „...оная способност, чрез която философът спуска своя водолаз в океана на действителността и при всяко спускане той загребва нещо ново и ценно от дъното. Работата на разума се свежда от после до анализ на съдържанието.“
Думи на Анри Бергсон.

Художесвени образи, родени от релацията интуиция – анализ.

В „рамката“ на тази характеристика, докторантът обстойно разглежда проблема творец – традиция, в контекста на поставената тема. Откиваме че:

На фона на разрива на старите условности и категории и загуба на традиционния смисъл, боицентричните разбирания на част от модерните художници намират форма, съвместима с общия дух на развитие на пластичните изкуства, макар и до известна степен да са изправени в концептуален конфликт с него.

Причината:

Конкретността се преодолява само на етапа на абстрактното мислене. Достига се ниво на обобщение. Работи се с понятия. Думата (срастнала се с етимологията) е основно средство на мисълта.

Дисертантът въвежда дискурс, опосредстван от логиката на текста.

Интенционалността при твореца (стремеж към света и нещата с цел да ги разпознае, да им даде смисъл и значение) му позволява да немери връзки между различни аспекти на света, създава разнообразие от възприятия за реалността със свой собствен набор от оценки за нещата и явленията.

Абстрактното мислене, като по-висша форма на логическото мислене – необходимост за опознаване на реалния свят (природата) на различни нива.

Наличието на биоморфна форма е осъзнато съществуване на човека като биологична даденост – самата природа. Огледало на ценности и морал.

И резултатът като проявление:

Творбата вече не е образ – отражение на действителността, а паралелна реалност със собствена структура и ценностни измерения. Тя е психологически портрет на автора.

Многообразие на художествени проявления и стремеж към нов пластичен език (свързан с културни влияния и наслаждения). Опит на индивидуалното да се себеизрази с помощта на общовалидни пластични кодове.

Фрагмент от природния свят може да бъде употребен и претворен в нова структура, превърната в символ или знак за различни психологически състояния.

От морфологична гледна точка творбата разкрива артикулирането на елементите си в едно цяло. Самата тя има качеството да се слее с естествената среда – част от едно по-голямо цяло.

Всички тези нива на смислови доминанти са плод на самостоятелно обучение и високо ниво на разбиране, което значително обогатява труда, открива и подбира изследвания и примери в контекста на посочената проблематика. Дисертантът методично и систематично доразвива, обяснява „биоморфното” и неговата природа в сферата на модерността. Подбрани са удачни примери. Демонстрирано е мислене на ниво системен подход, внесени са яснота и прецизност в терминологията, необходима за изследването.

Глава втора

Тук дисертантът е открил и подбрал изключително ценни характеристики на изследвания проблем, но в контекста на творчеството на конкретен автор, който

не всеки познава. Поднася система от основни възгледи, логически обобщения на художествени практики и индивидуален опит. Внушава следните заключения:

- Художествената форма в творчеството на Боян Райнов е обусловена от духовния климат на епохата.
- В творчеството на този скулптор обстойно е изследван аспект, обвързан с анализирания в първа глава формален проблем. Дисертантът аргументира същностни характеристики чрез метода на сравнителния анализ и на база архив от интервюта с Боян Райнов (думите на когото са разгледани с необходимата, за целите на едно научно изследване, критичност).
- В голяма част от анализирания творби, между сюжет и формообразуване съществува причинно следствена връзка. Като ключ към тази връзка се явяват както биологични, така и други природни формирания без биологичен генезис.
- Познаването и съобразяването с тези значими и важни гледни точки са принос за формиране на градивна позиция, необходима за осмисляне на миналото, което определя стъпките в бъдещето. Множеството конкретни примери и обяснения засилват убедителността на труда. Дават опорни точки за осмисляне, залегнали в интелигентното съдържание на дисертационния труд. Нива на проблематика и отговори – великолепно представени от Мартин Трифонов.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертационният труд е в следствие на научни изследвания и пряка творческа дейност на автора. (Включени са и редица примери от други, включително и чуждестранни, автори.) Научните и научно-приложните приноси на дисертационния труд се заключават в следното:

- Дисертантът изяснява с нови средства и по нов начин оригинални творчески постижения, въпроси, касаещи взаимоотношенията между различните форми на изкуството, както и въздействието им върху възприемащия субект. Той допълва значително наличните знания в проблема, поставен за изследване.
- Разкрива и допълва съществени нови страни в съществуващите научни проблеми.
- Навлиза в областите на херменевтиката, морфологията и социологията на изкуството. Посланието от изводите може да бъде акцентирано по отношение на други условия на комуникации, в следствие на което неговото значение е особено голямо.

Така приносите в труда са приложими в творческата практика и образованието и ще бъдат ползвани от широк кръг специалисти в сферата на визуалните изкуства.

Справката за приносите, изготвени от докторанта, е напълно приемлива и отразява качествата на труда.

Лично участие на докторанта

Дисертационният труд и приносите представляват напълно лично дело на докторанта. Естеството на творческата работа, работата на самия докторант и

посочените в труда множество примери илюстрират аргументите в полза на резултатите, постигнати в изследването.

Автореферат

Авторефератът е направен съгласно изискванията и правилно отразява основните положения и научните принципи на дисертационния труд.

Критични забележки и препоръки

Рецензентът няма забележки и препоръки.

Лични впечатления

Мартин Трифонов е достатъчно добре подготвен в диапазона, изискван за осъществяването на преподавателската си дейност.

Препоръки за бъдещето използване на дисертационните приноси и резултати.

Дисертацията трябва да бъде публикувана, защото ще обогати педагогическата и творческата практика.

Заклучение

Дисертационният труд на тема „Биоморфизмът като характеристика на формата. Проблеми при пластичния изказ в скулптурата на Боян Райнов” с автор Мартин Филипов Трифонов съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват принос за науката и за практиката с голям социален и културен ефект и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на НБУ. Дисертационният труд показва, че докторантът Мартин Филипов Трифонов притежава задълбочени теоретични знания и професионално практически умения по научна специалност „Изкуствознание и изобразително изкуство” като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси и предлагам на Научното жури да даде образователната и научна степен „доктор” на Мартин Филипов Трифонов, професионално направление 8.2. „Изобразително изкуство”, научна специалност „Изкуствознание и изобразително изкуство”.

27.10.2021 г.

Рецензент:

доц. Владимир Игнатов